

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. כך וכך גברי איכא בהדן ... כך וכך זוקתא פסיקא לן ... הרי הולוכן למקום גדודי חיה ולסטים.....2
- ב. מתנה שומר הנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם.....2
- ג. כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל.....4
- ד. וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו תנאו קיים.....5
- א. תנאי כפול.....6
- ב. הן קודם ללא.....7
- ג. תנאי קודם למעשה.....7
- ד. שיהיה התנאי דבר שאפשר לקיים.....7
- ה. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין ליך עלי שאר כסות ועונה ... בדבר שבממון תנאו קיים.....11
- ו. ומתנה שומר שכר להיות כשואל ... בשלא קנו מידו בההיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה.....12
- ז. הרי זה גיטך על מנת שתעלי לרקיע על מנת שתירדי לתהום ... כזה גט ... כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה וכשר.....13
- הדרן עלך השוכר את הפועלים.....15
- פרק שמיני השואל את הפרה.....15
- א. השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור.....15
- ב. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב.....17
- ג. איש אשר יקלל את אביו ואת אמו ... אביו בלא אמו אמו בלא אביו.....17

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף צד.

א. כך וכך גברי אינא בהדן ... כך וכך זוקתא פסיקא לן ... הרי הולכינן למקום גדודי חיה ולסטים

שומר שכר¹ שהתגרה בגנב להראות שאינו ירא מפניו, ומתוך כך בא ולקח הפקדון באונס, אף על פי שכונתו היתה לטובה כדי להפחידו חייב, אבל שומר חנם פטור כשכונתו היתה לטובה.

וגם בשומר שכר י"א² שדוקא כשידוע שבלא דיבורו לא היה בא, אבל מספק פטור, וי"א³ שדוקא שהגניבה היתה בודאי באונס, והספק הוא אם היה תחלתו בפשיעה, לכן פטור מספק, אך אם יתכן שבגלל ההתגרות באו הליסטים, ה"ז פשיעה ולא אונס, שהספק בעצם המעשה אם הוא בחיוב או בפטור, חייב מספק.

ב. מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור מלשלם נושא שכר והשוכר להיות פטורין משבועה ומלשלם

בכל דבר אם התנה השומר⁴ שישמור כדרך ששומר את שלו⁵, או בכל אופן שהתנה, תנאו קיים.

¹ שו"ע ונו"כ שג ז ובסמ"ע שם ז

² כך דייק בקצה"ח (סק"ב) מדברי מהרי"ק, והוקשה לו משאר חיובי שומרים שהייב גם מספק משום שאינו יכול לישבע.

³ בנה"מ (סק"ז) כתב שרק בנדון המהרי"ק, פטור והסביר החילוק, שכשהספק הוא בעצם מעשה החיוב שהשבועה באה על כך, אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם, אבל כשמעשה החיוב היה בודאי בפטור, והספק הוא בתחלתו אם היה בפשיעה, ואין השבועה באה על זה כי אם מכת גלגול שבועה, ובגלגול שבועה לא אמרינן מתוך וכו',

⁴ שו"ע ונו"כ רצא יז

⁵ ונראה עוד מדברי הפוסקים שאפילו לא התנו בפירוש, אלא שיודע המפקיד שדרך השומר לשמור כן, ויודע שכך ינהג בפקדון שלו, הוי כהתנו, כדמוכח בכמה מקומות בשו"ע שכל המפקיד על דעת דרך הנפקד מפקיד, עי' שו"ת רשד"ם (חו"מ סימן קלד ותנט) ובד"ג (כלל צה סימן פט). וכתב בכנה"ג שה"ה אם הראה השומר למפקיד מקום הנחת הפקדון, ונתרצה המפקיד, הו"ל כאילו התנה בפירוש שבשמירה זו יהא פטור. ובסימן רצא (הגה"ט אות קב) כתב הכנה"ג בשם מהר"מ מינץ שאם היו המפקיד והנפקד שותפים בחפץ, מסתמא הוי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לפיכך התנה השומר להפטר מפשיעה⁶, או שהתנה שומר שכר להפטר מגניבה ואבידה⁷, תנאו קיים, ואפילו לא אמר אלא שאינו מקבל אחריות, יש אומרים⁸ שפטור אפילו מפשיעה⁹.

במה דברים אמורים¹⁰ כשהתנו ביניהם בשעת קבלת השמירה, אבל אח"כ אינם יכולים לשנות דינם בלא קנין, אא"כ פטר אותו המפקיד בפירוש מחיוביו¹¹.

כהתנו שיניחם במקום שמניה את שלו. עוד כתב (שם אות קכו) שאם אמר לו להניחו בתיבה זו והניחה בתיבה אחרת משומרת כזו ונגנב פטור.

⁶ בפת"ש (סימן רצו סק"ה) בשם הג"א מדייק מלשון המשנה דקתני מתנה ש"ח להיות פטור מן השבועה, וגבי ש"ש קתני להיות פטור משבועה ומלשלם, ומשמע שש"ח אינו יכול להפטר מפשיעה, וכ"כ בשו"ת לחם רב (סימן רכב) בשם מהריב"ל, אבל בש"מ (שם) כתב שיכול להתנות להפטר מפשיעה, וכ"כ המאירי במשנה (שם) להדיא, וכתב בפת"ש בשם זכרון יוסף (סימן א) שמשמעות דברי המרדכי נראה שיכול להתנות ולהפטר, ובשו"ת לחם רב הנ"ל סיים שאין להוציא מיד המוחזק, שיכול לומר קים לי כדעת ההג"א. ועי' שו"ת מבי"ט (ח"ב בשניות סימן ע). אמנם בעין הרועים (להמהרש"ם, ערך מתנה עמשכ"ב) כתב להסביר דעת ההג"א עפ"י מ"ש בש"מ (ב"מ דף צד) בהא דמתנה ש"ח וכו' שלא הקפידה תורה רק שישמור מה שקיבל עליו לשמור, אבל על החיובים כשאינו משמר כהלכתו לא הקפידה תורה, ולכן כשמתנה להפטר מפשיעה ה"ז כמתנה לשמור שלא בדרך שאמרה תורה והוי בגדר מתנה על מה שכתוב בתורה, והמחנ"א (הלכות שאלה סוף סימן א) הסביר בדרך אחרת, שאינו יכול לקבל אלא שלא לשמור, אבל כשמקבל שמירה נתחייב במה שחייבה תורה את השומר ואינו יכול להתנות שיפטר, שהתנאי סותר את המעשה שקיבל עליו לשמור. ועי' שו"ת שו"מ (מהדו"ק ח"א סימן רסה), ונראה להוסיף ביאור שלכן מודה ההג"א ששומר שכר יכול להתנות להפטר מגנ"א, אף על פי שקיבל לשמור ומקבל שכר, משום שבתנאי זה הוי כאילו קיבל עליו לשמור כשומר חנם, ואין התנאי סותר מעשה קבלת השמירה, שגם שמירת ש"ח שמירה היא.

⁷ שו"ע ונו"כ רצו ה, שה ד

⁸ שו"ע ונו"כ עב ז, רמ"א שה ד

⁹ ועי' ביאור הגר"א (שם), וכתב הקצה"ח (בסימן עב ס"ק יד) בשם התומים שאפילו מדין מזיק פטור, אבל הקצה"ח והנה"מ (שם) דחו ראיותיו וס"ל שמזיק חייב. וכ"כ בחידושי רעק"א (סימן שה) ועי' שו"ת לחם רב (סימן רכב) ובאמרי בינה (דיני פסח סימן ה).

¹⁰ רמ"א שדם א וכן משמע בש"ך (סימן שה סק"ג), ובנה"מ (סימן שדמ סק"א) כתב בדעת הרמ"א שדוקא שואל אינו יכול לגרוע מחיוביו בלא קנין, אבל ש"ח וש"ש יכולים לגרוע מחיובם אף לאחר קבלת השמירה, עיי' שם בטעמו, וגם בסמ"ע (סימן שה סק"ו) משמע שיכול לגרוע מחיוביו לאחר קבלת השמירה, אלא שאז צריך לומר ע"מ שלא אתחייב וכו', ועי' ש"ך (סק"ג) שהשיג עליו, ובהגהות חכמת שלמה מיישב דברי הסמ"ע. ובערך ש"י (סימן שא) כתב בדעת הסמ"ע שהוא מטעם מחילה ונשאר בצ"ע, ובסימן שה מיישב דברי הסמ"ע.
¹¹ מחנה אפרים (הלכות שומרים סימן כא), כגון שאמר השומר שאינו רוצה לשמור עוד ואמר לו המפקיד יהא בידך ואם תאבד אתה פטור, ומדין מחילה הוא, ודוקא כשאמר השומר שאינו רוצה להתחייב בשמירה אמרינן שאינו יכול להפטר בלא קנין, אבל כשאומר המפקיד, שפיר נפטר מדין מחילה שא"צ קנין, והוכיח שם דלא הוי כמחילה בדבר שלא בא לעולם, שאין המחילה חלה על התשלומין שיתחייב במקרה שיגנב, אלא פוטרו מחיוב השמירה, ומשמע שאינו מחלק בין ש"ש לש"ח, וכן נראה מדברי הנה"מ (בפתיחה לסימן ר), ועי' דברי משפט (סימן קכ) ודברי חיים (דיני שומרים סימן כג) שהאריך בהלכה זו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל

כבר התבאר במסכת יבמות דף לו. ובכתובות דף פג: שאין¹² אדם יכול להתנות על מה שכתוב בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה.

ונפקא מינה לירושה שהנה התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קרוב קודם¹³, לפיכך אין אדם יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקור הירושה מהיורש, לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום. וכן אם אמר איש פלוני ירשני ואפילו הוא אחיו במקום שיש לו בת, או בתי תרשני במקום שיש לו בן, לא אמר כלום שהרי מתנה על מה שכתוב בתורה, וכן כל כיוצא בזה.

וכן באונאה התבאר בכתובות שם פד. שאסור¹⁴ להנות לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר ואף על פי¹⁵ שאמר לך על מנת¹⁶ שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה¹⁷, אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו¹⁸ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו

¹² שו"ע ונו"כ הו"מ רפא א ז

¹³ כמו שהם מסודרים בפסוק [במדבר כז, ח] ואיש כי ימות וגו'

¹⁴ שו"ע חו"מ רכז א

¹⁵ שו"ע שם כא

¹⁶ כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיוה, שמשו"ע לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוי כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז הו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיוה לא הוי כמתנה עמשכ"ב, וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

¹⁷ ומשמע שעיקר טעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה בטעות, ואפילו בדבר רשות בכה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתי"ה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבוה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתי"ה"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מחנ"א דיני אונאה סימן טו

¹⁸ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דן באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משותת, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משותת הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים¹⁹ שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחוזר לגמרי. אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה²⁰.

ד. וכל תנאי שיש מעשה בתחילתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עמו מתחילתו תנאו קיים

כבר התבאר במסכת נדרים דף יא. ומסכת גיטין דף עה. ומסכת קידושין דף סא: שכל²¹ תנאי צריך להיות בו ארבעה²² דברים ואלו הן:
א. שיהיה תנאי כפול.
ב. הן קודם ללאו.

¹⁹ טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהטור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיה"מ מדייק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

²⁰ נתיה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסמ"ע רז, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוי בגדר פישומי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר הפיץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחל לו עד שתות, ושוב הוי המותר כאילו אין בו שתות והוי מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוי ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הוי מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרשד"ם חו"מ סימן מר, וכתב בערוה"ש שהוא הדין אם מחל עד שליש וכיוצא בזה.

²¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רז א, רמא ט יב, ובסימן רמא כתב הטור בשם הרשב"ם וקצת גאונים שא"צ לכל אלו אלא לתנאי גיטין וקידושין, וכ"כ הטור באהע"ז סימן לח בשם יש אומרים, אבל בשם ר"ת והרמב"ם (בפ"ו מה' אישות ופ"ג מה' זכיה) והרא"ש כתב הטור שגם בתנאי ממונות צריך למשפטי התנאים. וכתב המ"מ בטעם הסוברים שבממונות א"צ למשפטי התנאים, אף על גב דעיקר תנאים דב"ג וב"ר היה בדבר שבממון, שמעיקר הדין לא קיי"ל כר"מ דבעינן בתנאי ב"ג וב"ר, אלא שבגיטין וקידושין שיש בהם איסור חששו לכך להצריך משפטי התנאים, אבל בממונות לא חששו לכך, כתב בקצה"ח סימן רמא סק"ט דמתנה ע"מ להחזיר לכו"ע לא בעינן למשפטי התנאים, ועי' אבן האזל פ"ג מה' זכיה ובפ"ה מה' אישות הכ"ד. ועוד כתב שבמקום שהתנה שלא בדיני התנאים, הרי שאין ביטול התנאי מבטל המעשה, אבל מ"מ הייב לקיים התנאי מדין שכירות, או מדין פסיקה ככל פסיקת דמים, אבל אם התנה במשפטי התנאים אינו הייב לקיים התנאי, שאינו אלא אם ירצה בקיום המעשה יקיים התנאי ואם לא ירצה לא יקיים התנאי ותתבטל המעשה, עיין שם שהאריך בזה, וכ"כ באבני מילואים סימן כט ס"ק יד ובסימן לח סק"ו, ובנה"מ שם סק"י חולק, וכתב דלא אישתמיט שום פוסק לכתוב כן, אלא ודאי דכל שלא נעשה בדיני תנאי חשבינן ליה כפטומי מילי בעלמא, ועי' בדבריו בתורת גיטין סימן קמג שהאריך לדחות דברי הקצה"ח, ועי' טבעת החושן שהביא מדברי האחרונים, וגם בחו"א אהע"ז סימן נו סק"ז חולק על הקצה"ח, וגם בשו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א אות רמג דחה סברת הקצה"ח, ועי' שו"ת מהר"ם שיק אהע"ז סימן עה, עו, עו, ועי' ד"ג כלל קינ סק"ח.

²² שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. תנאי קודם למעשה.

ד. ושיהא תנאי שאפשר לקיימו.

ואם חסר אחד מהפרטים בתנאי²³, התנאי בטל²⁴, ואף אם לא נתקיים התנאי המעשה קיים²⁵.

וכל הארבע דברים שאמרנו שצריכין להיות בתנאי מצינו בתנאי שכתוב בתורה, שהתנה משה רבינו עליו השלום עם בני גד ובני ראובן (במדבר לב פסוק כט – ל) ויאמר משה אלהם אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוץ למלחמה לפני יקנוק ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחזה. ואם לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ בנען

וכך פירושו:

א. תנאי כפול

– צריך המתנה שיכפול דבריו לחיוב ולשלילה, ויאמר אם תעשה כך וכך אתן לך כך וכך ואם לא תעשה כך וכך לא אתן לך כך וכך²⁶, כמו שאמר משה אם יעברו וגו' ואם לא יעברו וגו', ואף על פי שאמר כבר אם יעברו אין אומרים מכלל הן אתה

²³ ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דבאומדנא דמוכה נמי לא בעי' משפטי התנאים ועיין תוד"ה דברים שבלב קדושין מט ב' ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ב'

²⁴ במש"מ פ"י מה' אישות רצה לחדש דדוקא בתנאי דלהבא יש מקום לומר שאין התנאי שלאחר המעשה יכול לבטל מעשה א"כ נעשה כתנאי ב"ג וב"ר, אבל כשהתנאי הוא אלעבר, כגון אם עשית דבר זה, שבאותה שעה כבר נתברר הדבר אם נתקיים המעשה, מה צורך בכפילת התנאי, אלא שכתב שמסוגית הגמרא לא משמע כן, ועי' אבני מילואים סימן י סק"א, ערך ש"י סימן רמא, אור שמח פ"ג מה' זכיה, ובטבעת החושן קונטרס משפטי התנאים. וכתב במנח"פ שאפילו אם נאמר דגם תנאי לשעבר צריך משפטי התנאים, אם הוא דבר שאי אפשר לקיימו, כגון אם עלה פלוני לרקיע, פשוט שאינו תנאי, עיין שם, ועי' בחזו"א חו"מ ליקומים סימן יב סק"ב. וע"ע פ"ת אהע"ז סי' קס"ט ס"ק כ"ד ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דהגם דלא בעי' אלשעבר משפטי התנאי מיהו אפי' לקיומיה ע"י שליח בעי' ועיין בשו"ת ברית אברהם מובא בפ"ת אהע"ז סי' ו' ס"ק ט"ז באמצע ד"ה ושוב דס"ל דאם א"צ משפטי התנאים אף אפי' לקיומיה ע"י שליח לא בעי'.

²⁵ במש"מ שם שאם נתן מתנה בתנאי שיתן לו מנה, ואם לא יתן לא תהיה המתנה כי אם לי' שנים, לא בעינן משפטי התנאים, שלא הוצרכו למשפטי התנאים אלא כשבא לעקור המעשה לגמרי, אבל לענין המשך הזמן אינו עוקר המעשה, ועי' שו"ת מהר"ש ח"ב סימן כ. בחתן סופר שער המקנה סימן כב בדיני תנאי מצדד לחדש שכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה א"צ למשפטי התנאים, עיין שם בטעמו, ועי' שו"ת אבני נזר חו"מ סימן נא כמה חידושים במשפטי התנאים.

²⁶ ובמשפ"ש כתב בשם נוב"ת אהע"ז סימן קלג באם אמר אם יתקיים התנאי תתקיים המתנה ואם לא יתקיים התנאי יעשה כפי שירצה, כיון שלא הזכיר צד בשלילה באופן מוחלט לא חשיב תנאי כפול, ועי"ש שהביא בשם שו"ת תפארת צבי שחולק על הנו"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שומע לאו כלומר מתוך שגילה רצונו נבין מה אינו רוצה, וכן אין אומרים מכלל לאו אתה שומע הן²⁷.

ב. הן קודם ללאו

– צריך המתנה שיזכיר החיוב כלומר קיום הדבר קודם שיזכיר לשון שלילתו. מכך שלא אמר תחלה אם לא יעברו אל תתנו ואם יעברו ונתתם אלא הקדים ההן שמע מינה שצריך להיות קודם²⁸.

ג. תנאי קודם למעשה

– צריך המתנה שיזכיר את התנאי שרצונו שיעשו²⁹, או שלא יעשו קודם שמזכיר את המעשה שיחול על ידי התנאי או בהעדר התנאי, מכך שלא אמר תנו להם אם יעברו, משמע שאם אמר כך לא יבא התנאי ומבטל מעשה המתנה שקדמו³⁰.

ד. שיהיה התנאי דבר שאפשר לקיים

– כגון הכא שאמר על מנת שיעברו חלוצים וגו' והיה זה בידם לקיימו, אבל אם התנה דבר שאי אפשר לקיימו כגון שאמר על מנת שתעלה לרקייע אין ממש בתנאי והמעשה קיים אף על פי שאינו מקיים התנאי, שכיון שאי אפשר בידו לעשותו לא כיון לתנאי, אלא להפליגו בדברים בעלמא³¹.

²⁷ ערוך השולחן ה"מ רז ב

²⁸ ובש"ת מהריב"ל ח"א סימן כה כתב שמדברי הרמב"ם נראה שלעולם צד ההן הוא צד קיום התנאי וצד הלאו הוא צד אי קיום התנאי, אבל מדברי התוס' משמע דאין זה כלל, אלא הדבר תלוי ברצונו, כגון אם לא באתי עד ל' יום יהא גט ואם באתי תוך ל' יום לא יהא גט, אם רצונו הוא שיהא גט, הרי זה צד ההן, אף על פי שהוא צד אי קיום התנאי, ועיי"ש שהאריך בזה.

²⁹ לאפוקי אם אמר המקח יהא קיים אם יתקיים התנאי, והיינו שהזכיר קודם המעשה ואח"כ התנאי, ועיי' משל"מ פ"ו מה' אישות שמסתפק במעשה שהוא תלוי בתנאי שלילי, דהיינו שאם לא יתקיים מעשה התנאי יתקיים המקח ואם יתקיים מעשה התנאי לא יתקיים המקח, וא"כ איך יתקיים בתנאי כזה גם כלל דהן קודם ללאו וגם הכלל של תנאי קודם למעשה, עיי' שם, ועיי' הערה הקודמת בשם מהריב"ל, ועיי' ט"ז אהע"ז ריש סימן לה.

³⁰ כתב הש"ך בסימן רנ"ג ס"ק מ"ז בשם הרמב"ן שאם אמר תנו מאתיים זוז לפלוני אם ישא בתי, אם לא ישא לא יתנו לו, ואף על פי שהוא מעשה קודם לתנאי, שלא אמרו דבעינן תנאי קודם למעשה אלא כשהמעשה נעשה מיד, ותלה הדבר בקיום תנאי, כגון מגרש ע"מ שיתן מאתיים זוז, אבל כשאמר תנו בתנאי, שהמעשה עדיין לא נעשה, אם לא קיים התנאי מתבטל הדבר שלא יעשו המעשה, ועיי"ש שהסכים הש"ך בן להלכה

³¹ משמע לכאורה פרט זה הוא מסברא, ולאו דוקא מתנאי ב"ג וב"ר, וכ"כ במנחת פתים, ועיי' שו"ת מהרי"ן ח"ב סימן פג, וכתב בערוה"ש דאף לדעת הפוסקים שבד"מ לא בעינן משפטי התנאים, בתנאי שא"א לקיימו, לכו"ע אין זה תנאי, שאין זה אלא כמפליג בדברים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הזכיר הלאו קודם להן ואחד שהזכיר ההן חזר והזכיר הלאו אחר ההן הוי תנאי כאילו הזכיר ההן לבדו קודם הלאו, דלא גרעו במה שהזכירו ראשונה ג"כ ולעולם כל שהזכיר הלאו באחרונה הרי זה תנאי³².

יש אומרים דאפילו לא פירש בפירוש כל דיני תנאי רק אמר סתם שמתנה כתנאי בני גד ובני ראובן מועיל והרי זה תנאי גמור.

פרט נוסף³³ שהוזכר בדיני תנאי, אך אינו מתנאי בני גד ובני ראובן, הוא שיהיה המעשה ראוי לעשות ע"י שליח³⁴.

ולפיכך כבר התבאר ביבמות דף נג. שאין תנאי בחליצה כלומר שאם חלץ לה על תנאי³⁵, ולא נתקיים התנאי, כגון שהטעוהו³⁶ ואמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים וזו, ולא נתנה, חליצתה כשרה, ואף על פי שכפל את התנאי, ואמר לה שאם לא תתן לו לא תהא חליצה, חליצתה כשרה, (ולהלן דף קו. יבואר בעה"ת אם צריכה לשלם את ההתחייבות) ואפילו אמר לה בשעת החליצה: על מנת שלא תנשאי לאיש³⁷, וכפל תנאו, אינו כלום, שאין תנאי בחליצה³⁸, והותרה לשוק ופקעה הזיקה לגמרי, ולכן אם חזר וקידשה אחרי החליצה אינה צריכה גט אפילו מדרבנן.

יש אומרים³⁹ הא דכתב תנאי בני גד ובני ראובן בתורה, לא כתבה שנלמוד ממנו דיני תנאי שיהיה דוקא על ידי ארבע דברים הללו, אלא כל תנאי שמתנין באיזה אופן

³² ח"מ שם ב, ב"ש שם ג, מהר"ן

³³ הטור הוסיף שם עוד פרט והוא שיהא התנאי בדבר אחד והמעשה בדבר אחר, לאפוקי גבי גט שאם אמר ע"מ שהנייר שלו, שהתנאי והמעשה הם בדבר אחד, והרמב"ם לא הזכירו, וכתב המ"מ דלא סבירא ליה פרט זה, והרמ"א באהע"ז שם כתב שיש לחוש לזה לחומרא, והטור בחו"מ סימן רמא ג"כ לא הזכיר פרט זה, וכתב בערוה"ש שאין לחוש לזה בדיני ממונות, דכיון שיש אומרים שבד"מ לא בעינן כלל משפטי התנאים, והרמב"ם חולק על פרט זה אף באיסורים, אין לחוש לכך, עיין שם, ועיי' דברי משפט סימן רמא. פתחי חושן חלק ח פרק ב הערה ט

³⁴ לאפוקי בחליצה שא"א לעשות ע"י שליח ולא מהני בה תנאי

³⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט ג

³⁶ עיין בס' ישועות יעקב ס"ק כ"ז שפלפל בענין זה ורוצה לחלק דדוקא באם אחרים אמרו לו כן אבל אם האשה בעצמה הטעית אותו והבטיחה לו סך כזה ואמרה לו חלוץ לי ע"מ שאתן לך ק"ק זון מהני התנאי ואם לא קיימה דברים החליצה בטילה ע"ש עוד. פ"ת מא

³⁷ וא"ל אף על גב מדין תנאי לא הוי כדבסמוך מכל מקום כיון שהוא סבר שהתנאי קיים נמצא שלא התכוון להתירה וכל שלא התכוון להתירה לא הותר וי"ל הוא סובר שהחליצי' זו מתירת' להנשא ולכך התכוון ואינה נאסרת לפי דעתו אלא לפי תנאי והתנאי באמת בטל כיון דא"י להיות ע"י שליח כמ"ש בשם בדק הבית. ב"ש שם נא

³⁸ שאין תנאי מועיל אלא במעשה שאפשר לעשותו על ידי שליח, בדומה לתנאי בני גד ובני ראובן, אבל חליצה שאי אפשר לעשותה על ידי שליח, אי אפשר להתנות בה תנאי, והמעשה קיים, והתנאי כמו שאינו, ואפילו הזכירו בשעת החליצה. באה"ג מ

³⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם ד בלשון י"א טעמא משום דס"ל דלא קי"ל כר"מ דאמר דצריך ת"כ אלא בניטין וקדושין חיישינן לחומר' אבל הלכת' כחכמים. ב"ש שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שיהיה צריכין לקיימו⁴⁰ הן בדיני איסור כגון גיטין וקידושין הן בדיני ממונות, ואם אין מתקיים התנאי אין במעשה כלום, ומה שנאמר בגמרא שצריכין בתנאי להיות אלו הארבע דברים ואם חסר אחד מן הארבע דברים המעשה קיים ומקודשת, אפילו לא יתקיים התנאי, בדבר של איסור ולחומרא שתהא ספק מקודשת או ספק מגורשת לחומרא אם אין התנאי כהלכתו ואינו מתקיים⁴¹, אבל בממון כל תנאי שבממון קיים אפילו אין בו אחד מכל הארבע דברים, אם אין התנאי מתקיים המעשה בטל.

ויש אומרים עוד לחומרא שצריך עוד דבר אחד יותר על הארבע דברים, והוא זה, צריך ג"כ שיהא התנאי בדבר אחד והמעשה בדבר אחר, אבל התנאי והמעשה בדבר אחד כגון שיאמר אם הדינר שאני מקדשך בו הוא שלי תהיי מקודשת ואם לאו לא תהיי מקודשת⁴², אף על פי שבתנאי זה יש כל הארבע דברים אינו תנאי גמור, הואיל והכל הוא בדבר אחד, ואולינן לחומרא⁴³ והיא ספק מקודשת.

⁴⁰ לא מצינו כן כי מרמב"ם פ"ג ה"ז נשמע דא"צ ת"כ והן קודם הלאו אף על גב דכתבתי בסמוך דצריך לסיים בלאו משום כגמר דבריו אדם מתפיש מ"מ בממון הולכים אחר אומדנ' אבל תנאי קודם למעשה ואפשר לקיים ע"י שליח צריך וכ"כ המגיד פ"ו ה"א והר"ן פמ"ש ובפ"י האומר והטעם הוא משום אפי"א אם לא גמרינן מתנאי ב"ג מ"מ מה שהוא סברא ילפינן וכ"כ מהרא"ש ס"פ י"ג ובתשו"י ריש כלל פ"א דכל הפלפול קאי על ת"כ אבל שאר תנאים צריך והטור והמחבר והש"ג כתבו דא"צ כל ד' דברים וא"י מנ"ל. ב"ש שם ו

⁴¹ כלומר דאף דאין כאן כל הד' דברים הוי ספק קידושין וספק גירושין ואם קדשה אחר צריכה גט משניהם וע' בדברי הרא"ש פ' יש נוחלין בסעי' מ"ח. ח"מ שם מח

⁴² ואינו דומה לתנאי בני גר שהיה התנאי שילכו לארץ ישראל והמעשה שנתן להם ארץ גלעד לאחווה ממילא אינם בדבר אחד ומ"ש אם לא יהיה שלי פי' אלא בשאלה הוא בידו דאם לא כן הו"ל גזל ואינה מקודשת. ט"ז שם ה

⁴³ בה"מ שם ה כתב שבטור ביאר כי התנאי סותר המעשה דאין הקדושין חלין רק אחר שיתקיים התנאי ואין הקדושין שלו ולא נתן לה כלום הא אם אמר ע"מ שתחזיר לי הדינר תהיה מקודשת וק"ל ע"מ הוי כמעכשיו ומכ"ש אם אמר בפ"י מעכשיו תהיה מקודשת אם תחזיר לי הקדושין או לא נקרא תנאי ומעשה בדבר א' וכן כתב התו' בגיטין דף ע"ה ובב"ב דף קל"ז ומיהו בקדושין בלאו הכי מתנה ע"מ להחזיר לא הוי נתינה כמבואר ריש סי' כ"ט ועמ"ש שם ומיהו בקדושי שטר משמע בסוף סי' ל"ב דאם אמר ע"מ שתחזיר לי הנייר דהוי מקודשת וכן בגיטין מבואר לקמן סי' קמ"ג דע"מ שתתן לי הנייר הוי תנאי ולא מקרי תנאי ומעשה בדבר א' מטעם שכתבתי דע"מ הוי כמעכשיו ואין תנאי זה סותר המעשה ומ"מ צריך לפרש מה שפסק כאן בקידושין דיש לחוש לחומרא אם התנאי ומעשה הוי בדבר אחד היינו בקידושי שטר אבל בקידושי כסף כבר פסק לעיל דאפילו ע"מ לא מהני מטעם דדומה לחליפין וגם צריך לדקדק דבגט אם אמר הרי זה גיטך והנייר שלי אינו גט כלל א"כ ה"ה אם אמר בגט וקידושי שטר אם תחזיר לי הנייר תהיה מקודשת או מגורשת דלאו מידי יהיב לה ולמה פסק כאן דלחומרא מקרי תנאי וכי עדיף ל' תנאי מאלו אמר סתם בלא שום תנאי בתורה דלא מהני כלל. ועיין בב"ש שם ז הביא הנה תוס' בקדושין דף ו' ובפ"י מ"ש דף ע"ה ובר"ן שם ובס"פ י"ג כתבו דלא הוי תנאי ומעשה בד"א אלא כשהתנאי סותר למעשה כגון שהתנה בגט אם תחזיר לי הנייר א"כ אימת חל הגט כשתחזיר הנייר אז לא הוי גט אבל בהרא"ש ס"פ י"ג מוכח דלא ס"ל כן לפ"י מ"ש הטור בס"י זה בתנאי קדושין כשמקדש אותה עם הדינר ומתנה ע"מ שהדינר שלי הוא הדרישה וח"מ כתבו דהטור ס"ל דוקא כשהתנאי סותר למעשה הוי תנאי ומעשה בד"א והתנאי שמתנה אם הדינר שלי ה"ק את מקודשת לי כשתחזיר לי הדינר והיינו אם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם כתוב בשטר וקנינא מיניה כחומר כל תנאים וקנינים העשויים כתקון חז"ל, אף על פי שלא נעשו כמשפטי התנאים, התנאי קיים⁴⁴.

בכל תנאי שיש בו מעכשיו או על מנת, יש אומרים⁴⁵ שא"צ לכל משפטי התנאים, ויש חולקים⁴⁶.

יש אומרים⁴⁷ שא"צ למשפטי התנאים אלא כשאמר בלשון אם יהיה, אבל אם אמר לכשיהיה אין צריך, וכן בדבר שמשיר בגוף המקח⁴⁸.

הדינר שלי א"כ סותר למעשה אבל אם אמר ע"מ שתחזיר לא הוי תנאי ומעשה בד"א כי אין סותר למעשה דקי"ל האומר ע"מ כאומר מעכשיו מיהו לא הוי קידושין משום דהוי מתנה ע"מ להחזיר אלא כשמקדש בשטר או מהני כשמתנה שתחזיר לו הנייר ועיי"ש שהקשה על מש"כ הח"מ וכתב וכללא הוא אם מקדש בשטר ואמר ע"מ שתחזיר לי הנייר או התנאי אין סותר למעשה כמ"ש בתוס' או היא מקודשת ותתקיים התנאי, ולשיטת הרא"ש א"צ לקיים התנאי כי הוא ס"ל כיון שהכל בד"א א"צ לקיים התנאי, ואם אמר תחזיר לי הנייר או התנאי סותר למעשה והוי התנאי ומעשה בד"א ותנאי בטל לשיטת הני פוסקים או היא מקודשת בוודאי אבל לשיטת שאר פוסקים והרמב"ם התנאי קיים כי לא ס"ל תנאי ומעשה בד"א, ואם מקדש אותה בכסף ואמר ע"מ שתחזיר הכסף אז אין התנאי סותר למעשה ולא הוי תנאי ומעשה בד"א לשטת תוס' או צריכה לקיים התנאי והוי מתנה על מנת להחזיר וקידושין בטילים ולהרא"ש הוי התנאי והמעשה בד"א וא"צ לקיים התנאי והקדושין קיימים, ואם אמר ה"א מקודשת אם תחזיר לי הכסף קדושין או לתוס' והרא"ש התנאי ומעשה הכל בד"א ותנאי בטל וקידושין קיימים, ולהרמב"ם התנאי קיים והוי מתנה ע"מ להחזיר והקדושין בטילים ויש לחוש לחומרא בכל הני פלוגתא

⁴⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ רמא יב, והוא מדברי הרא"ש בתשובה (כלל פא סימן א), ומשמע שאע"פ שאנו רואים בשטר שאין שם תנאי כפול ולא שאר משפטי התנאים, אפ"ה התנאי קיים, והרמ"א באהע"ז סימן לח סעיף ג כתב בשם הגהמ"י שאמר סתם שמתנה כתנאי ב"ג וב"ר הוי תנאי גמור, ועיי" ח"מ וב"ש שם, ולא מצאתי הסבר לכך, דבשלמא גבי אסמכתא כב"ד חשוב וכיוצא בזה שהחסרון הוא משום דלא גמר ומקני, מועיל הכתיבה כהודאת בע"ד ואמרינן דגמר ומקני, אבל במשפטי התנאים דילפינן מתנאי ב"ג וב"ר שכך צריך להיות דיני תנאי, והרי אנו רואים שאין כאן דיני תנאי, ומה מועיל הודאתו, ולפי דברי הראב"ד דגם משפטי התנאים הוי כענין סמיכות דעת ניהא. פתחי חושן חלק ה פרק כ הערה יא. ועיי"ן בח"מ באהע"ז שם שלשון זה (שאומר שמתנה כתנאי ב"ג וב"ר) אינו מועיל אלא לענין תנאי כפול, אבל לענין תנאי קודם למעשה אינו מועיל, דהא חזינן שלא התנה כתנאי ב"ג וב"ר, וכתב בד"ג כלל קיג סימן ז שאם אומר שמתנה כתנאי ב"ג וב"ר, או כתיקון חז"ל, מהני כאילו פירש משפטי התנאים, ועיי"ן בשו"ת חקרי לב אהע"ז סימן ל שהאריך בביאור שיטות הראשונים בהלכה זו, ואם לשון זה מועיל לכל משפטי התנאים, עיי"ן שם.

⁴⁵ שו"ע אהע"ז סימן לח סעיף ג, והוא מדברי הרמב"ם בפ"ו מה' אישות שכתב שא"צ לכפול תנאי ולא להקדים התנאי על המעשה, אבל צריך להתנות בדבר שאפשר לקיימו, ועיי"ן בגו"כ שם שתנאי שאי אפשר לקיימו לאו מתנאי דב"ג וב"ר נפקי אלא סברא היא, וכתב בב"ש שם דה"ה תנאי ומעשה בדבר אחד אינו מעכב, אבל הן קודם ללאו גם כמעכשיו מעכב, ועיי"ן באבן האזל שם.

⁴⁶ שו"ע אהע"ז שם, והוא מדברי הטור בשם התוס' והרא"ש, ועיי"ן שו"ת הרא"ש כלל פא סימן א, ועיי"ן באבני מילואים שם.

⁴⁷ נה"מ סימן רז סק"א, כגון שאמר לכשיהיה לי דמים אחזיר לך, אין זה תנאי אלא כמו לזמן, כמו במגרש לאחר ל' דלא בעינן משפטי התנאים.

⁴⁸ נה"מ שם ובסימן ריב סק"ד, כגון שאמר על מנת שדיוטא העליונה שלי, או שמשיר לו המתנות, שאין זה תנאי אלא שיוור, וכן בע"מ שאין בו אונאה וכיוצא בזה, וכ"כ במשפ"ש בשם שו"ת רח"כ במי שנתן עזבונו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ה. האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ... בדבר שבממון תנאו קיים

ובדבר שבממון גם המתנה על מה שכתוב בתורה, תנאו קיים, כמבואר בכתובות דף נו. ובגיטין דף פד. ובקידושין יט: שאם התנה בשעת קידושין⁴⁹ על הדברים שהם מן התורה, כגון שהתנה עמה על מנת שאין לה שאר וכסות⁵⁰ כיון שהתנה כן בשעת נישואין שעל מנת כן הוא נושאה תנאו קיים, כיון שדבר שבממון הוא וניתן למחילה, חוץ משלשה דברים שאין התנאי מועיל בהם. ואלו הן, עונתה ועיקר כתובתה וירושתה.

כיצד, התנה על מנת שלא יתחייב בעונתה, חייב בעונתה כיון שאינו תנאי של ממון, דקיימא לן כל דבר שבממון אפילו בממון שהוא מן התורה תנאו קיים שבממון ניתן למחילה, אבל עונתה שהוא צערא דגופא⁵¹ לא ניתן למחילה, והרי מתנה על מה שכתוב בתורה⁵² ותנאו בטל.

וכן אם התנה לפחות מעיקר כתובתה או שכתב לה מנה או מאתים ומחלה לו עליה אף על גב שדבר שבממון הוא, ואף על גב שדבר דמדרבנן הוא דקיימא לן כתובה מדרבנן, אפילו הכי תנאו בטל⁵³ ויש לה כתובתה משלם אלמנה מנה ובתולה מאתים, שחזקו רבנן תקנתם יותר משל תורה⁵⁴, כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה⁵⁵ שלא

לאשתו והיא חייבת להספיק לעשרה לומדים למשך שנה לעלוי נשמתו, שאין זה תנאי אלא שיוור ומוציאין ממנה כדי הספקה ללומדים כפי שצוה הבעל.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ה, ס"ו

⁵⁰ דוקא באומר ע"מ שאין לך עלי שאר וכסות אבל אם אמר ע"מ שאין בו בקדושין שאר וכסות לא מהני התנאי.

⁵¹ מ"ז שם ד

⁵² מיהו במ' פרק השוכר כתב אפילו עונה הוי דבר של ממון משום דאפשר לפיכך אותה עם ממון שתמחול לו העונה וכ"כ במהרי"ק שורש י'. ב"ש שם ה

⁵³ כן דעת השו"ע וכן פסק גם בס"י סו סעי' ט ועיי"ש באוצה"פ ס"ק לו שהוא מחלוקת ראשונים שיש הסוברים שתנאו קיים

⁵⁴ עיין ב"ש שם

⁵⁵ ח"מ שם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכל למחול לו⁵⁶, ולא יפחות לה ממנה אפילו שוה פרוטה, ואם פחת הרי בעילתו בעילת זנות.

ו. ומתנה שומר שכר להיות כשואל... בשלא קנו מידו בהיא הנאה דקא נפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשיה

קיבל עליו שומר חנם⁵⁷ להתחייב בגניבה ואבידה, או אף באונסין, חייב בדיבור בלבד⁵⁸ ואינו צריך קניין⁵⁹, וכן שומר שכר שקיבל עליו להתחייב באונסין⁶⁰.

בדברים שאין בהם חיובי שומרים, כגון עבדים שטרות וקרקעות והקדשות, אין השומר מתחייב בדיבור בלבד, אא"כ קנה מידו⁶¹, כלומר שהמפקיד מקנה סודר לשומר,

⁵⁶ ובט"ז שם כתב ט שאינו מועיל משום דאסור לשהות עם אשתו בלא כתובה. משמע שמשום כך הוי ליה מילתא דאיסורא ולא דבר שבממון ולהכי אין בידה למחול לו וכ"כ בלח"מ פי"ב מאישות ה"ו ועיין אוצה"פ סו ס"ק לז באריכות דעות שונות בזה

⁵⁷ שו"ע ונו"כ רצא כז

⁵⁸ כתב בשו"ע (סימן רכה סעיף ד) במי ששכר מלחים להעביר פירות ממקום למקום דרך הנהר, וקבלו עליהם כל אונס שיתילד עד שיגיעו הפירות למקום פלוני, ופסק הנהר ואינם יכולים להעביר הפירות בספינה, הרי זה אונס שאינו מצוי, ואינם חייבים לשכור בהמות להעביר הפירות, והוא מדברי הגמרא (בגמ"ז דף עג ע"א גבי מבר), וכן פסק הרמ"א (סימן שלה סעיף א), שאונס שאינו מצוי לא קיבלו, ולפי"ז הוא הדין בשומרים. ומ"מ נראה ששואל חייב באונסין אף שאינם מצויים.

⁵⁹ ובחידושי רעק"א כתב שדין מתנה ש"ח להיות כש"ש תליא כב' תירוצים של התוס' (בב"מ דף נח), עיין שם. וכתב הב"י (סימן רז מחודש מד) בשם מהרי"ק (שורש קצד) שמתנה ש"ח להיות כשואל אינו בגדר אסמכתא משום דלא הוי גוזמא. ובערך ש"י (סימן רצו) כתב בשיטת הרמב"ן והר"ן שש"ח המתנה להיות כש"ש יש בו משום אסמכתא, וסיים דהוי ספיקא דדינא, ועי' אמרי בינה (דיני הלואה סימן נב). וכתב בד"ג (כלל צו סימן ס) בשם שו"ת בית אפרים (ח"מ סימן כא) שאם נתן הש"ח משכון על התחייבותו, פטור מאונסין, דעיקר הטעם שמתחייב בלא קנין הוא משום ההיא הנאה דמהימן ליה, וכיון שהוצרך לתת משכון הרי לא מהימן ליה. וממילא גם המשכון אינו מועיל משום דמנה אין כאן משכון אין כאן.

⁶⁰ שו"ע ונו"כ שה ד

⁶¹ שו"ע ונו"כ סו מ ושא ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ותמורתו מתחייב בחיובי שמירה⁶². ויש אומרים⁶³ שיכול להתחייב בפשיעה אף בלא קנין.

ז. הרי זה גיטך על מנת שתעלי לרקיע על מנת שתרדי לתהום ... כזה גט ... כל שאי אפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא כמפליגה וכשר

כבר התבאר במסכת גיטין דף פד. שהמגרש את אשתו והתנה עמה⁶⁴ על דבר שאי אפשר לקיימו, כגון על מנת שתעלי לרקיע או שתרדי לתהום או שתבלעי קנה של ארבע אמות, אינו תנאי, והגט גט אף על פי שלא תוכל לקיימו, שכיון שיודע שלא תוכל לקיימו ודאי לא כיון אלא להפליגה בדברים.

⁶² כיון שמדינא אינו שומר כלל, משא"כ ש"ח וש"ש שהוא כבר בכלל השומרים, ואינו אלא מוסף חיובים, ועי' שו"ת שו"מ (מהדו"ק ח"א סימן רסה). וכתב הש"ך (סק"ז) בשם הר"ן שה"ה באומר אתם עדי או כשמתחייב בשטר מועיל לדעת הרמב"ם, והש"ך סובר דלא מהני רק קנין, משום דדמי לאסמכתא, שאינו מתחייב מיד אלא אם יאבד, ומ"מ לא הוי אסמכתא ממש, שהרי באסמכתא אף קנין סתם לא מהני אלא בב"ד חשוב. ועי' קצה"ח (סימן סו ס"ק מז) אם מועיל קנין להתחייב בשבועה. ובשער משפט (סימן סו ס"ק לה) הקשה למה לא יתחייב עכ"פ שומר שכר בלא קנין משום ההיא הנאה שמקבל שכר על שמירתו והוי כשכירות דומיא דאומן, והרי בשכירות מיד כשהתחיל במלאכה חשיב כקנין על כל תנאי השכירות, וכמ"ש בשו"ע (סימן שטו), וכיון שהתנה להתחייב חל הקנין גם על תנאי זה, עיין שם, ובערך ש"י הבין בכונת השע"מ להקשות שמשום ההיא הנאה דשכר שימור הוי כהנאה דשואל, וכמ"ש התוס' (בדף נח ע"א ד"ה אמר) שמשום ההיא הנאה דמהימן ליה מתחייב בלא קנין, ועפ"י תירץ הערך ש"י דשאני הנאה דשואל שאף אם ישלם עבור הפרה הנאתו קיימת, משא"כ בשכר שימור שאם יתחייב לשלם עבור הפרה אין לו הנאה כלל.

⁶³ מהנ"א (הלכות שומרים סימן ח), שבפשיעה הוי בכלל גרמא בנזקין, וכשם שיכול להתחייב בכל תשלומי גרמא, כמ"ש הראשונים (בב"מ פרק איזהו נשך דף עג ע"ב) בההוא דולשפט, ה"נ יכול השומר להתחייב בפשיעה, עיין שם, ואפשר שכן הוא דעת הרמב"ם שמחייב בפשיעה, ועי' מנחת פתים (סימן שכח), אמרי בינה (דיני פסח סימן ה).

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכבר התבאר במסכת נדרים דף יא. ולעיל דף עה. שכל⁶⁵ תנאי צריך להיות בו ארבעה⁶⁶ דברים ומהם שיהא תנאי שאפשר לקיימו, ואם חסר אחד מהפרטים בתנאי⁶⁷, התנאי בטל⁶⁸, ואף אם לא נתקיים התנאי המעשה קיים⁶⁹. ולכך אם התנה דבר שאי אפשר לקיימו כגון שאמר על מנת שתעלה לרקיע אין ממש בתנאי והמעשה קיים אף על פי שאינו מקיים התנאי, שכיון שאי אפשר בידו לעשותו לא כיון לתנאי, אלא להפליגו בדברים בעלמא⁷⁰.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם לח ב' ושו"ע ונו"כ חו"מ רז א, רמא ט יב, ובסימן רמא כתב הטור בשם הרשב"ם וקצת גאונים שא"צ לכל אלו אלא לתנאי גיטין וקידושין, וכ"כ הטור באהע"ז סימן לח בשם יש אומרים, אבל בשם ר"ת והרמב"ם (בפ"ו מה' אישות ופ"ג מה' זכיה) והרא"ש כתב הטור שגם בתנאי ממונות צריך למשפטי התנאים. וכתב המ"מ בטעם הסוברים שבממונות א"צ למשפטי התנאים, אף על גב דעיקר תנאים דב"ג וב"ר היה בדבר שבממון, שמעיקר הדין לא קיי"ל כר"מ דבעינן כתנאי ב"ג וב"ר, אלא שבגיטין וקידושין שיש בהם איסור חששו לכך להצריך משפטי התנאים, אבל בממונות לא חששו לכך, כתב בקצה"ח סימן רמא סק"ט דבמתנה ע"מ להחזיר לכו"ע לא בעינן למשפטי התנאים, ועי' אבן האזל פ"ג מה' זכיה ובפ"ה מה' אישות הכ"ד. ועוד כתב שבמקום שהתנה שלא בדיני התנאים, הרי שאין ביטול התנאי מבטל המעשה, אבל מ"מ חייב לקיים התנאי מדין שכירות, או מדין פסיקה ככל פסיקת דמים, אבל אם התנה במשפטי התנאים אינו חייב לקיים התנאי, שאינו אלא אם ירצה בקיום המעשה יקיים התנאי ואם לא ירצה לא יקיים התנאי ותבטל המעשה, עיין שם שהאריך בזה, וכ"כ באבני מילואים סימן כט ס"ק יד ובסימן לח סק"ו, ובנה"מ שם סק"י חולק, וכתב דלא אישתמיט שום פוסק לכתוב כן, אלא ודאי דכל שלא נעשה בדיני תנאי חשבינן ליה כפטומי מילי בעלמא, ועי' בדבריו בתורת גיטין סימן קמג שהאריך לדחות דברי הקצה"ח, ועי' טבעת החושן שהביא מדברי האחרונים, וגם בחזו"א אהע"ז סימן נו סק"ז חולק על הקצה"ח, וגם בשו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א אות רמג דחה סברת הקצה"ח, ועי' שו"ת מהר"ם שיק אהע"ז סימן עה, עז, עז, ועי' ד"ג כלל קיג סק"ה.

⁶⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לח ב'

⁶⁷ ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דבאומדנא דמוכח נמי לא בעי' משפטי התנאים ועיין תוד"ה דברים שבלב קדושין מט ב' ובשו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ו אות ב'

⁶⁸ במשל"מ פ"י מה' אישות רצה לחדש דדוקא בתנאי דלהבא יש מקום לומר שאין התנאי שלאחר המעשה יכול לבטל מעשה א"כ נעשה כתנאי ב"ג וב"ר, אבל כשהתנאי הוא אלעבר, כגון אם עשית דבר זה, שבאותה שעה כבר נתברר הדבר אם נתקיים המעשה, מה צורך בכפילת התנאי, אלא שכתב שמסוגית הגמרא לא משמע כן, ועי' אבני מילואים סימן י סק"א, ערך ש"י סימן רמא, אור שמח פ"ג מה' זכיה, ובטבעת החושן קונטרס משפטי התנאים. וכתב במנה"פ שאפילו אם נאמר דגם תנאי לשעבר צריך משפטי התנאים, אם הוא דבר שאי אפשר לקיימו, כגון אם עלה פלוני לרקיע, פשוט שאינו תנאי, עיין שם, ועי' בחזו"א חו"מ ליקומים סימן יב סק"ב. וע"ע פ"ת אהע"ז סי' קס"ט ס"ק כ"ד ועיין חזו"א אבהע"ז נשים סי' נ"ו ס"ק ח' דהגם דלא בעי' אלשעבר משפטי התנאי מיהו אפי' לקיומיה ע"י שליח בעי' ועיין בשו"ת אברהם מובא בפ"ת אהע"ז סי' ו' ס"ק ט"ז באמצע ד"ה ושוב דס"ל דאם א"צ משפטי התנאים אף אפי' לקיומיה ע"י שליח לא בעי'.

⁶⁹ במשל"מ שם שאם נתן מתנה בתנאי שיתן לו מנה, ואם לא יתן לא תהיה המתנה כי אם ל"י שנים, לא בעינן משפטי התנאים, שלא הוצרכו למשפטי התנאים אלא כשבא לעקור המעשה לגמרי, אבל לענין המשך הזמן אינו עוקר המעשה, ועי' שו"ת מהר"ש ח"ב סימן כ. בחתן סופר שער המקנה סימן כב בדיני תנאי מצדד לחדש שכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה א"צ למשפטי התנאים, עיין שם בטעמו, ועי' שו"ת אבני נזר חו"מ סימן נא כמה חידושים במשפטי התנאים.

⁷⁰ משמע לכאורה פרט זה הוא מסברא, ולא דוקא מתנאי ב"ג וב"ר, וכ"כ במנחת פתים, ועי' שו"ת מהרי"ן ח"ב סימן פג, וכתב בערוה"ש דאף לדעת הפוסקים שבד"מ לא בעינן משפטי התנאים, בתנאי שא"א לקיימו, לכו"ע אין זה תנאי, שאין זה אלא כמפליג בדברים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הדרן עלך השוכר את הפועלים

פרק שמיני השואל את הפרה

א. השואל את הפרה ושאל בעליה עמה או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרו ואחר כך שאל את הפרה ומתה פטור

בחיובי השומרים, וכן בחיובי שואל ושוכר⁷¹, אמרה תורה (שמות כב פסוק יד) **אם בָּעָלָיו עָמוּ לֹא יִשְׁלַם שְׂאֵם הַיּוֹד הַבְּעָלִים עִם הַשּׂוֹמֵר בַּמִּלְאכָה, פְּטוּרִים מִלְּשַׁלֵּם**⁷², ודעת רוב הפוסקים⁷³ לפטור אפילו בפשיעה, אבל מזיק בידיים

⁷¹ שו"ע ונו"כ רצא כח ושמו א

⁷² (ועיקר פטור בעליו עמו נאמר בתורה בפרשת שואל (ומסתבר שלכן גם הטוש"ע הביאו פרטי הלכה זו גבי שואל), ובגמרא למדו דה"ה בכל השומרים. ובטעם הפטור בבעלים כתב בספר החנוך (מצוה ס) שמסתמא סמך על הבעלים שישמור חפצו, ואף על פי שאין הדבר תלוי אלא בהתחלת השמירה, לא חילקה תורה בכך. והספורנו כתב שאם גם הבעלים נשאל לו למלאכה יש קירוב דעת ביניהם שלא להיבו רק בהחזרת החפץ. ועוד טעמים נאמרו בזה. ופשוט שטעמים אלה אינם אלא כתבלין למה שנאמר בתורה ודרשות חז"ל, ולא דרשינן טעמא דקרא, וממילא אין למדים הלכות עפ"י טעמים אלו, ועיי' שו"ת חות יאיר (סוף סימן רכג) ושו"ת שבות יעקב (סוף סימן יט).

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ורמ"א שא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חייב אפילו בבעלים⁷⁴, ויש אומרים⁷⁵ שהוא הדין שוכר ששינה ונאנס מחמת השינוי, חייב אפילו בבעלים.

י"א⁷⁶ שאין הפטור של בעליו עמו, אלא מתשלומים אך לא מחיוב שמירה ולפיכך חייב ליטבע שבועת השומרים שאינה ברשותו, וגם חייב בשליחות יד.

בין שהיה הבעלים⁷⁷ עמו במלאכה בחנם, ובין שהיה מושכר לו, בין שעוסק עמו באותה מלאכה של החפץ המושאל ובין במלאכה אחרת, ואפילו מלאכה קלה, כגון להשקותו מים, ואפילו נשאל הבעלים מעצמו מבלי שיבקשו השואל⁷⁸, יש בו דין פטור בבעלים.

פטור בעליו עמו נאמר כשהיה הבעלים עם השומר במלאכתו בשעה שבא החפץ לרשותו⁷⁹, בין שבאו בבת אחת, בין שקדמת מלאכה הבעלים ועדיין עמו במלאכה בתחלת השמירה, ואז נמשך הפטור אף על פי שבשעת האונס או הגניבה כבר נגמרה מלאכת הבעלים.

דף צד:

⁷⁴ מבואר באחרונים בכמה מקומות, ועי' בפת"ש (סימן קעו ס"ק יג) שכתב בשם המשל"מ בדעת הראב"ד שמזיק שלא בכונה דומה לפשיעה ופטור בבעלים, והבית מאיר (לאהע"ז סימן פ) דחה דבריו, ומ"מ כתב שכיון שדעת הראב"ד שגם מזיק בשוגג פטור בבעלים, אפשר שהמוחזק יכול לומר קים לי. ועי' נחלת צבי (סימן תכא), שו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"א סימן רסה ומהדו"ב ח"ב סימן יח).

⁷⁵ חידושי רעק"א (סימן שט) ועי' פת"ש (סימן קעו ס"ק יג) בדין שותף ששינה שחייב אף בבעלים משום דהוה ליה מזיק, ובשו"ת קנין תורה (ח"ג סימן סו) דן בנוסע במונית שיצא שלא לפי כללי הזהירות, ומתוך כך נגרם נזק למכונתו, אם יש לפוטרו מדין שמירה בבעלים.

⁷⁶ בנה"מ (סימן רצא ס"ק לד) ודלא כהקצה"ח (שם ס"ק יח) שמסתפק בזה.

⁷⁷ שו"ע ונו"כ ורמ"א שמו א ד

⁷⁸ מ"מ דוקא כשיודע הבעלים שהוא עוסק במלאכת השומר, אף על פי שאינו יודע שבכך נפטר השומר כדמוכח בגמרא, אבל אם היה שלא בידעתו, כגון שהשומר הכניס כליו לרשות בעלים שלא בידעתו, או שהניח ע"ג חמורו, אין זה עמו במלאכה, כן כתב המאירי (בדף פא ע"ב) מההוא ארוך ונוצא שם, ובשו"ע לא הביא הלכה זו, ועי' ב"י (סוף סימן שה). ובנה"מ (סוף סימן שמו) משמע שכשנשאל הבעלים מעצמו, אפילו אין השומר יודע מכך, נפטר מדין בעליו עמו, וצ"ע.

⁷⁹ בשו"ע שם ב כתב אם משך, ומשמע שתלוי בשעת משיכה שאז מתחייב כדין שומר, וא"כ לדעת החולקים שהשומר מתחייב משעת סילוק הבעלים משמירה, ה"נ לענין זה תלוי בסילוק הבעלים, וכ"כ הב"ח, וכ"כ בהנהגות חכמת שלמה בגליון השו"ע, ותמה על הרמ"א שלא הזכיר דעת החולקים. אבל בנה"מ (סימן רצא ס"ק יא) בפירוש דברי הסמ"ע (שם) משמע שבסילוק הבעלים משמירה לא מיקרי התחלת שמירה לענין פטור בבעלים, אלא תלוי בהתחלת השמירה ממש. ועי' בשו"ת תשורת ש"י (ח"א סימן שסד אות ב) שכתב שאם הבעלים משתתף בשמירה לא הוי שמירה בבעלים משום שהוא לטובת סחורתו, ועי' בסוף ד"ג בהערות מנכדי המחבר, ובשו"ת קנין תורה (ח"ג סימן סו).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ב. אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב

קדמה תחלת⁸⁰ השמירה למלאכת הבעלים, ואף על פי שהיה עמו במלאכה בשעת החיוב, חייב.

צריך שיהא הבעלים עוסק במלאכה ממש בשעת תחלת השמירה, אבל במה שהסכימו ביניהם שיעשה עמו מלאכה, יש אומרים⁸¹ שאינו נקרא התחלת מלאכה לענין זה, אא"כ כבר מזמין ומכין עצמו למלאכה, ויש אומרים⁸² שגם הכנה אינה כהתחלת מלאכה, ויש אומרים⁸³ שמשעה שהבטיח לעשות עמו מלאכה חל דין בעליו עמו. לא היתה המלאכה מזומנת לעשות מיד אלא לזמן מאוחר, לכו"ע אין אמירה, או הכנה, מועילה לפטרו מדין שמירה בבעלים⁸⁴.

ג. איש אשר יקלל את אביו ואת אמו ... אביו בלא אמו אמו בלא אביו

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁸² הגר"א (שם סק"ג) בדעת הרמב"ם.

⁸³ ש"ך (שם סק"א) בדעת הרא"ש, וכן נראה דעת המאירי (ב"מ ריש פרק השואל ד"ה ממה). . ובספר בתי כהונה (ח"א ב"ד סימן כא) כתב בדעת הרא"ש דבשתלא וטבחא והנך אומנין, נהי שקיבלו עליהם לעשות מלאכה מ"מ לא קיבלו אלא לשעות מיוחדות, ולגבי אלה אין מועיל אמירה לחוד, וסובר הרא"ש שצריך שיזמין ויניד את עצמו לילך, אבל בשואל דעלמא אף בלא נדנוד סגי באמירה לחוד, עיין שם, ועיי' שו"ת תשב"ץ (ח"ב טור ב סימן כד). והמאירי שם הביא דיעה אחרת בשם הראב"ד שמחלק, שאה"נ באמירה בלבד מיקרי התחלת מלאכה, מיהו אין האמירה מועלת אלא כל זמן שלא חזר בו, ומשחזר בו בטל דין בעליו עמו, משא"כ משהתחיל במלאכה או הכנה, אף על פי שחזר בו נשאר השומר בפטור בעליו עמו. ובספר בתי כהונה (ח"א ב"ד סימן כא) כתב בדעת הרא"ש דבשתלא וטבחא והנך אומנין, נהי שקיבלו עליהם לעשות מלאכה מ"מ לא קיבלו אלא לשעות מיוחדות, ולגבי אלה אין מועיל אמירה לחוד, וסובר הרא"ש שצריך שיזמין ויניד את עצמו לילך, אבל בשואל דעלמא אף בלא נדנוד סגי באמירה לחוד, עיין שם, ועיי' שו"ת תשב"ץ (ח"ב טור ב סימן כד).

⁸⁴ (כא) סמ"ע (שם סק"ד), וכתב שגם הרא"ש מודה לזה, והט"ז תמה עליו, עיין שם. ועיי' מחנ"א (הלכות שומרים סימן לו).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

המקלל אביו⁸⁵ ואמו נסקל שנאמר (ויקרא כ פסוק ט) **פִּי אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלֹל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוֹמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלֵל דָּמִיו בּוֹ**⁸⁶ ואחד המקלל בחייהן או לאחר מיתתן⁸⁷ הרי זה נסקל⁸⁸ וצריך עדים והתראה⁸⁹ כשאר כל מחוייבי מיתות בית דין ואחד האיש ואחד האשה וכן הטומטום והאנדרוגינוס והוא שיהיו גדולים שהגיעו לכלל הענושין.

וחייב על האב⁹⁰ בפני עצמו ועל האם בפני עצמה, שהוא"ו של ואמו כמו או ואפי' אינו מכירם או מזכירם בשמם, אלא אומר יקולל אבי או תקולל אמי חייב סקילה⁹¹

⁸⁵ ממרים פ"ה ה"ב. יו"ד רמ"א סעי' א

⁸⁶ ופירש"י שם "דמיו בו – זו סקילה וכן כל מקום שנאמר דמיו בו דמיהם במ ולמדנו מאוב וידעוני שנא' בהם באבן ירגמו אותם דמיהם במ. ופשוטו של מקרא כמו דמו בראשו אין נענש על מיתתו אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג" ועיין בגור אריה שמות פכ"א פס' י"ז [אות ג"ב]:

⁸⁷ דלא כמקלל שאר אדם מישראל דאינו חייב לאחר מיתה או ביוצא ליהרג וילפי' ליה מקרא בסנהדרין פ"ה ב' ועיין מנ"ח ר"ס אות כ' דהקשה אמאי ילפי' מפסוק מיוחד לכך "דאי אמרינן דאינו חייב לאחר מיתה דגבי אב צריך ג"כ במקויים שבעמך, א"כ גם המקלל אביו טריפה פטור, א"כ היאך כתבה התורה דמקלל אביו חייב סקילה, יתעורר קושיית הש"ס חולין י"א ע"ב דילמא לאו אביו הוא" ואין לתרין דאזלי' בתר רובא דלא אזלינן בתר רובא דאיכא שני מיעוטים והכא איכא מיעוט שמא אביו טריפי ומיעוט שמא לאו אביו הוא ועיי"ש מה שהאריך בזה

⁸⁸ בשמ"ק ריש כריתות אות ט' בשם גליון; וברא"ש שם ובר"א מזרחי עה"ת ויקרא ד' ב' ס"ל דיש כרת במקלל אביו ואמו. וכ"מ בירושלמי סנהדרין פ"ז הי"א ובתו"כ אבל בתוס' כתובות ל"ז ב' ד"ה מיתות, ותוס' הרא"ש שם, וכן מפורש הכא ברמב"ם בל"ת שניב דס"ל דאין בו כרת אלא רק מיתת ב"ד או מלקות מצד סתם איש מישראל ועיי' רש"י שם ד"ה אלא, במכה או"א; ובראב"ד בתו"כ שם; מאירי סנהדרין ס"ה ב' ומכות י"ג ב'. וכן מפורש בתו"כ ובתוספתא שם שמכה או"א אין בו כרת.

⁸⁹ ובמנ"ח ר"ס אות ט"ז כתב "ולוי נראה דרבותא דהתראה, דאף שהוא דיבור ובמגדף דעת הר"מ [פ"ב מעכו"ם ה"ט] דאין צריך התראה, וגם בעדים זוממין בפיי"ח מעדות ה"ד כתב שאין צריך התראה לפי שאין בה מעשה [ר"מ שם פ"כ ה"ד], על כן כתב כאן דצריך התראה, ועיין כסף משנה ולחם משנה במקומות הנ"ל"

⁹⁰ חרדים פכ"ד אות כ'

⁹¹ העמק דבר שמות שם וז"ל "ומקלל אביו וגו'. ברבה במדבר פ"ט פ"י הא דהפסיק הכתוב גונב נפש מישראל בין מכה ומקלל. לפי שאינו גדל אצלם ואינו מכירם. וכ"כ הרמב"ן בשם הגאון. ולפי"ז אינו אלא טעם על גונב נפש ולא בא הסמיכות משום מקלל או"א. אבל יש עוד ללמדנו דבמקלל אף ע"ג שאינו מכיר לאו"א שהרי גונב ונמכר. והוא מקלל אביו ואמו מי שהוא ה"ז חייב מיתה והיינו דיוק מקלל אביו ואמו ולא אב ואם. היינו שהוא אין מזכירם בשמם אלא אומר יקולל אבי" וכו'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אינו חייב סקילה⁹² עד שיקללם בשם מן השמות המיוחדין⁹³, אבל אם קללם בכינוי⁹⁴ פטור מן הסקילה, ולוקה כדרך שלוקה על קללת כל אדם כשר מישראל⁹⁵.

⁹² שם ממרים ה"ב עיין סה"מ ואלה המצות ל"ת שי"ז.

⁹³ ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב אדני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות [יסוה"ת פ"ו ה"ב] ויש גורסין ג"כ אהי"ה אשר אהי"ה [שו"ע סי' רע"ו סעי' ט' בשם טור]. ועיין מנ"ח הביא מה' ראשונים דיש דס"ל דאינו חייב אלא בשם המיוחד ממש דהיינו הויה ויש דיעות דגם אדנות אבל שאר שמות לא ויש ראשונים דשאר שמות הויה כינויים

⁹⁴ כגון חנון קנא רחום הגדול הנבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

⁹⁵ ועיי"ש שלדעת הראב"ד גם ע"ז אינו לוקה אלא בשם המיוחד דד' אותיות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

